

Beslutningsforslag nr. B 71. Fremsat den 25. januar 1996 af Tom Behnke (FP), Kim Behnke (FP), Aage Brusgaard (FP), Jan Kørpe Christensen (FP), Niels Højland (FP), Kirsten Jacobsen (FP) og Annette Just (FP)

Forslag til folketingsbeslutning om forsøg med etablering af et flugtsikkert fængsel

Folketinget pålægger regeringen i et samarbejde med Folketingets partier at tage de nødvendige initiativer og afsætte de nødvendige midler til at etablere en forsøgsordning med et flugtsikkert og narkotikafrit fængsel i Danmark

samt tage de nødvendige initiativer med henblik på, at indsatte, der flygter fra danske fængsler, skal have inddraget muligheden for udgang, orlov og prøveløsladelse i resten af afsoningstiden.

Bemærkninger til forslaget

Indledning

Antallet af flugter fra de danske fængsler har været svingende gennem de sidste år. I 1995 var det helt galt, og allerede i de første dage af 1996 var den gal igen. Det kan med rette forventes, at antallet af flygtede fra fængslerne vil blive lige så stort i 1996 som i 1995 eller større, hvis ikke der gøres noget ved problemet.

Fra de lukkede fængsler og arresthuse flygtede i 1990 16 indsatte; i 1991 flygtede 64; i 1992 flygtede 34; i 1993 flygtede 41; i 1994 flygtede 50, og i 1995 nåede antallet op på 54.

I ganske mange tilfælde må man som tilskuer tage sig til hovedet og spørge, hvordan de indsatte så nemt kunne flygte.

Hver gang der er en eller flere, der er flygtet fra et fængsel, sidder befolkningen og specielt ofrene for de forbrydelser, som de flygtende er fængslet for, og »holder vejret«, til den pågældende er pågrebet og sat tilbage til afsoning.

Det er helt uholdbart for ofrene, de pårørende, vidnerne og andre involverede i en kriminel handling, at de ikke kan føle sikkerhed for, at gerningsmanden nu også bliver i fængslet, når han endelig er kommet der. Ofrene, de pårørende, vidnerne og andre involverede har ofte været igennem lange og nedslidende retsmøder, undersøgelser og afhøringer.

Fængsler er steder, hvor kriminelle skal afsone deres straf, en straf, som domstolene efter ganske grundig behandling har idømt de pågældende. Det skal også påpeges, at der skal ganske grove forbrydelser til, før en person bliver sat i fængsel.

Når en person således er dømt til at skulle sidde i fængsel, skal der være tale om et fængselsophold og ikke et feriekoloniophold. Den indsatte skal naturligvis have ordentlig mad, et ordentligt sted at sove og mulighed for beskæftigelse eller uddannelse, men så må det også være begrænset, hvilke andre luksusgoder der herefter skal gives mulighed for.

Der har været en del debat i medierne om hensigtsmæssigheden af fuldstændig sikre fængsler, om det vil give farligere indsatte, og om personalet vil lide

overlast. Allerede i august 1995 skrev Det Fri Aktuelt:

»Fangerne i Nordeuropas mest flugtsikre fængsel har det ikke specielt dårligt. Psykolog Niels Henrik Svöström tager stærkt afstand fra danske eksperteres udtalelser om, at topsikrede fængsler vil skabe flere psykiske problemer blandt de indsatte. »Det er en kendsgerning, at der er foregået meget dramatiske fangeflugter fra sikre fængsler, hvor fængselsbetjente er taget som gidsler,« siger fængselspsykolog Tage Jensen. Han bygger sin viden om sikre fængsler på de undersøgelser, der er lavet. »Men hvis de har så positive erfaringer med Kumlafængslet, er det da værd at se på,« siger Tage Jensen. Han afviser ikke, at man med held kunne bygge et lignende fængsel i Danmark for særlig hårde kriminelle. »Kernen af farlige og stærke fanger herhjemme kunne godt have specielle afsoningsforhold, som de har i Kumlafængslet,« siger Tage Jensen.«

Det kan naturligvis blive opfattet negativt af de indsatte, at mulighederne for at flygte ikke er til stede, og personalet skal også være forberedt på, at der kan være indsatte, som vil forsøge at flygte alligevel, men det må forventes, at det er et yderst begrænset antal.

Med hensyn til de indsattes opfattelse af den strengere sikkerhed skal der ikke være tvivl om, at det er bedre, at de indsatte føler, at det er ubehageligt, end at befolkningen skal føle ubehag og utryghed, hver gang der flygter en eller flere fra de danske fængsler.

Det må fastholdes, at de indsatte sidder i fængsel, fordi de har begået en særdeles grov forbrydelse, og at det er meningen, at de skal blive i fængslet til straffen er afsonet.

Med hensyn til personalet må det fastholdes, at det bl.a. er ansat til at sørge for, at de indsatte bliver i fængslerne. Det kan naturligvis give ubehag fra tid til anden og måske mere i et flugtsikkert fængsel, men det er der ikke noget at gøre ved. Har man valgt at lade sig ansætte som fængselsfunktionær, må man være klar til at løse opgaverne, også når opgaverne bliver sværere end de mere almindelige opgaver.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i december 1995 fået udarbejdet en undersøgelse af forholdene i

fængslerne og af sikkerheden i fængslerne. Konsulentfirmaet, der lavede undersøgelsen, har spurgt ganske mange ansatte, hvordan de opfatter deres arbejdsforhold, og ganske mange af dem har givet udtryk for, at de mener, at der er slækket på sikkerheden i forbindelse med indførelsen af den såkaldte AUF-ordning (Arbejde-Uddannelse-Fritid). Ledelsen i Direktoratet for Kriminalforsorgen har efterfølgende haft mulighed for at pynte på rapporten, hvilket ifølge pressen er sket. Rapporten og konsekvenserne af rapporten skal ikke omtales nærmere her, men bør holdes for øje, når ideen om et flugtsikkert fængsel skal konkretiseres.

Flugtsikring

Forslagsstillerne forestiller sig en forsøgsordning med et enkelt lukket fængsel, som passende kunne være statsfængslet i enten Horsens eller Nyborg.

Forsøget skal planlægges og fastlægges efter grundige forhandlinger mellem regeringen og ordførerne for Folketingets partier, hvor de mere detaljerede præmisser kan diskuteres.

Forhandlingerne om realisering af forslaget skal ske forholdsvis hurtigt, så forsøget kan komme i gang snarest. En passende periode for planlægningen kunne være frem til 1. juli 1996, hvorefter kriminalforsorgen kan bruge resten af 1996 til at etablere de besluttede sikkerhedsforanstaltninger.

Herefter kan forsøget vare 1 år til udgangen af 1997, hvorefter der skal ske en evaluering og efterfølgende overvejes en sikring af alle lukkede fængsler ud fra de erfaringer, der er indhøstet.

Det er muligt, at en forsøgsperiode på 1 år vil være for lidt, men i så fald vil en evaluering nemt kunne munde ud i, at forsøget skal fortsætte i f.eks. 1 år mere. Det vil forslagsstillerne være meget åbne over for. En indledende beslutning om at lade forsøget løbe over 2 år vil også være i orden.

De indsatte, som skal placeres i det pågældende fængsel, skal være dem, der under normale omstændigheder ville blive placeret der. Det vil sige de groveste kriminelle, som allerede i dag bliver placeret i de lukkede fængsler. Derfor skal det være et lukket fængsel, som skal være med i forsøgsordningen.

Hr. Poul Qvist Jørgensen (S) har ganske vist udtalt til Det Fri Aktuelt den 11. januar 1996: »Vi har i Danmark et sted mellem 30 og 50 virkelig farlige fanger – ikke nok til at fylde et selvstændigt, lukket fængsel. Man ville derfor være nødt til at »fylde op« med mere harmløse indsatte, der på den måde ville blive straffet unødvendig hårdt.«

Den udtalelse holder naturligvis ikke. For det første er der flere farlige fanger end angivet. For det an-

det sidder der ikke harmløse indsatte i de lukkede fængsler. For det tredje er der ikke tale om, at en straf bliver hårdere, fordi de indsatte ikke kan flygte fra fængslet. Et flugtsikkert fængsel er ikke en unødvendig hård straf af dem, der skal sidde i det pågældende fængsel. Hvis det ikke var for de konstante nedskæringer på kriminalforsorgens budgetter, ville alle indsatte i dag sidde i flugtsikre fængsler.

Udgangspunktet er således for forslagsstillerne, at et fængsel er et fængsel, hvor de indsatte skal blive, til de har udstået straffen, og det betragter forslagsstillerne ikke som en unødvendig hård straf. Straffen er fastsat af domstolene.

I de kommende drøftelser af, hvordan indretningen af fængslet skal være, så det bliver så flugtsikkert som overhovedet muligt, skal der helt indlysende også være en drøftelse af, hvilke midler man er klar til at tage i anvendelse, både i forhold til indretning og til reglerne for besøg, udgang, orlov og visitation af såvel indsatte som besøgende og ansatte.

Den drøftelse vil forslagsstillerne opfordre til bliver så åben som muligt, så længe det fælles mål er et flugtsikkert fængsel frit for narkotika.

En nem og billig løsning kunne være at rulle pigtråd ud langs fængslets ringmur på såvel indersiden som ydersiden og påsætte murkrone på ringmuren, således at det ikke er muligt at få kroge og lignende til at hænge fast, og således at det bliver ganske svært at holde fast med hænderne.

Også en mere udbredt brug af elektronik vil være en fordel. Der kan f.eks. etableres bedre overvågning med sensorer og kameraovervågning, ligesom man kunne diskutere en form for diskret elektronisk armbånd eller lignende til de indsatte, således at det kan konstateres, straks en indsat forlader det tilladte område. Dette er som sagt kun ideer til de kommende drøftelser.

En anden ide kunne være, at der ikke skal være indvendig etageforbindelse, bortset fra en kontrolleret elevator. I tilfælde af brand skal det dog kunne lade sig gøre at komme til en brandtrappe, men adgangen til brandtrappen skal ikke være mulig i det daglige.

Endelig kunne man som i Sverige sætte hegn op om fængslet og lade gæs løbe rundt i indhegningen. I Sverige har man gode erfaringer med, at gæssene larmer op, straks der sker noget unormalt, f.eks. at der bliver smidt noget ind over hegnet eller personer forcerer hegnet.

Inden drøftelserne ville det være naturligt at indhente udtalelser fra Sverige om de konkrete erfaringer med en sådan sikringsordning.

Sanktioner i tilfælde af flugt

Trods de skærpede sikkerhedsforanstaltninger kan det forekomme, at en eller flere får held til at flygte.

Der skal derfor samtidig med etableringen af et mere flugtsikkert fængsel ske en generel opstramning over for dem, der flygter.

Opstramningen skal være generel og gælde for alle indsatte i de danske fængsler. Det vil ikke være nok kun at indføre sanktioner for dem, der flygter fra det flugtsikrede fængsel. Dels vil det ikke give et ægte billede af, hvilken effekt en sådan nyordning vil have, hvis det kun gælder for det flugtsikrede fængsel, og dels mener forslagsstillerne, at det er passende og nødvendigt i alle tilfælde med en sanktion i forbindelse med flugt fra et fængsel.

Sanktionen skal være, at de pågældende i resten af deres afsoningstid ikke får udgang eller orlov, og at de ikke bliver prøveløsladt, før afsoningstiden er fuldstændig udstået.

Det kan umiddelbart virke som en hård sanktion, men de pågældende kan jo bare lade være med at flygte. Forslagsstillerne er da også af den klare opfattelse, at alene viden om konsekvenserne af at flygte vil afholde stort set alle fra overhovedet at gøre forsøget.

Narkotikaen væk

Hidtil har det været småt med gennemførelsen af narkotikafrie fængsler. Visse steder i verden har man haft held til at begrænse omfanget ganske betydeligt, men fængsler helt frie for narkotika er så vidt vides ikke forekommet mere end et enkelt sted.

Trods de dårlige erfaringer fra udlandet tror forslagsstillerne på, at det kan lade sig gøre under danske forhold, som alt andet lige er anderledes end i andre lande. De dårlige erfaringer fra udlandet skal ikke afholde os fra at gøre forsøget i Danmark.

Hvis det skal lykkes, skal gennemførelsesforanstaltningerne være i orden, og de nødvendige midler skal tages i brug.

F.eks. skal der ikke være nogen direkte kontakt mellem besøgende og de indsatte. Blot ved at opsætte glasplader imellem den besøgende og den indsatte vil indsmugling ad den vej være afskåret.

Et andet problem opstår, når de indsatte skal på udgang og orlov. Her er der mulighed for at smugle narkotika ind. Enten kan det besluttes, at der ikke skal være nogen udgang og orlov, eller der kan stilles et krav om fuldstændig visitation og gennemlysning ved ind- og udgang. Et fuldstændigt forbud mod udgang og orlov vil nok ikke være så hensigtsmæssigt, for en stor del af de indsatte vil godt kunne admini-

strere denne frihed. Det kunne i så fald drøftes, om reglerne for udgang og orlov fortsat skal gælde, men med det vilkår, at orlov og udgang ikke er mulig i resten af afsoningstiden, hvis den indsatte forsøger at indsmugle narkotika i forbindelse med udgang og orlov. Grundig visitation vil under alle omstændigheder være nødvendig og et absolut minimumskrav.

Ligeledes skal der ske en skærpet kontrol af alt, der kommer ind og ud af fængslet af varer og materialer, idet indsmugling også kan finde sted den vej.

Også kontrol af personalet, herunder servicepersoner tilknyttet fængslerne, bør overvejes og besluttes, så de indsatte ikke fristes til at bestikke personalet til at smugle stofferne ind, og sådan at personalet til enhver tid kan afvise ønsker om at tage stoffer med ind i fængslerne. Forslagsstillerne regner ikke med, at dansk fængselspersonale overhovedet kunne finde på at lade sig bestikke, men det vil givet være et enormt pres, personalet vil komme under, når først mangelen på stoffer bliver en realitet. Det vil derfor være en fordel, at både de indsatte og de ansatte ved, at den vej ikke er farbar.

Også begrænsning af andre muligheder for at smugle stoffer ind i fængslerne skal overvejes og diskuteres.

Det er vigtigt, at fængslet holdes narkotikafrit, således at ikke-narkomaner ikke bliver narkomaner under afsoningen, og så narkomaner kan blive afvænet.

Til kvalificeret afvæning skal der afsættes de nødvendige specifikke ressourcer, så det kan lykkes at afvænne narkomanerne. At have narkomanerne i fængslet giver gode muligheder for at gennemføre en kvalificeret afvæning, da de indsatte ikke bare kan afbryde behandlingen.

I hele landet burde der med det samme etableres ordninger, hvor enten hele fængsler eller afdelinger i fængslerne bliver indrettet til at tage sig af hver sin gruppe indsatte. Opdelingen skal være sådan, at erkendte narkomaner sidder i et fængsel for sig selv. Narkomaner, der gerne vil afvænes, bør sættes i et fængsel for sig selv, og ikke-narkomaner skal have deres eget fængsel eller afskærmede afdeling, så der i det mindste ikke bliver flere narkomaner.

Det er helt urimeligt, at der kommer flere narkomaner ud af fængslerne end ind i fængslerne.

Forslaget om at dele fængslerne op har ikke direkte noget at gøre med dette beslutningsforslag, men er vigtigt at tage med, når debatten alligevel er rejst. Forslaget om at dele fængslerne op kan gennemføres sideløbende med dette forslag, uanset om dette forslag bliver vedtaget eller ej.

En sidste ting vedrørende narkomanerne er de oplysninger, der er kommet frem om, at nogle indsatte tvinges til optrapning på metadon før prøveløsladelse. Det er helt tåbeligt og skal naturligvis stoppes straks ikke bare i forsøgsordningen, men i hele landet.

Personale og ressourcer

Fremskridtspartiet er indstillet på at afsætte de nødvendige ressourcer til forslagens gennemførelse, således at der bliver tilstrækkeligt med personale, og således at personalet bliver tilstrækkelig godt uddannet.

Det vil være nødvendigt, at personalet i et fuldstændig flugtsikkert fængsel har en tilstrækkelig god uddannelse, som lever op til de opgaver og situationer, der kan opstå.

Den nærmere fastsættelse af personalets omfang skal drøftes med Direktoratet for Kriminalforsorgen og de ansattes organisationer, således at alle vil være indstillet på, at forsøget skal lykkes.

Sikkerheden i fængslet skal naturligvis være bedre, så personalet ikke lider overlast, og så det bliver en god arbejdsplads at være på.

Hvis det skønnes, at de indsatte vil bruge grovere midler til at forsøge at flygte fra forsøgsfængslet, kan det overvejes, om de indsatte f.eks. skal fratages muligheden for selv at lave mad, idet der i køkkenerne f.eks. er knive og andre ting, der kan bruges som våben.

Afslutning

Meningen er, at regeringen skal forhandle med Folketingets partier om den konkrete tilrettelæggelse af forsøgsordningen og en afklaring af, hvilke midler man vil være indstillet på at tage i anvendelse.

Forslaget er meget åbent og lægger op til debat og forhandling. Det eneste krav, forslaget stiller, er at der bliver gennemført en forsøgsordning i et lukket fængsel, hvorefter der skal ske en evaluering, og at forsøget skal indebære, at fængslet bliver flugtsikkert og narkotikafrit, samt at de, der alligevel flygter, skal have den sanktion, at deres udgang, orlov og prøveløsladelse inddrages i resten af afsoningstiden.